

Для создания единого информационного пространства складской и транспортной логистики реализован онлайн обмен данными с решением "1С:WMS Логистика. Управление складом", которое автоматически планирует задачи на погрузку с учетом порядка выгрузки в процессе доставки.

Сотрудники транспортных отделов в реальном времени получают информацию о стадиях обработки заданий на складе.

Стоимость данной лицензии на 100 рабочих мест 1 800 000 тг. Внедрение занимает 5-7 месяцев. Внедрение TMS-системы – трудозатратный и долгий процесс.

Вывод: Высокий уровень конкуренции и растущие потребности на рынке грузоперевозок делают очевидным необходимость нового современного подхода к управлению транспортной логистикой, основанного на прогрессивных технологиях. Необходимость автоматизации наступает в процессе роста бизнеса, когда организация транспортировки грузов в ручном или полуавтоматическом режиме перестает оправдывать себя. Использование устаревших систем учета влечет огромные трудовые, временные и материальные издержки. Инструментом для достижения прогресса является внедрение автоматизированной системы управления транспортом (TMS).

ЛИТЕРАТУРА

- [1] TMS - Система управления транспортом
<https://roi4cio.com/categories/category/tms-sistema-upravlenija-transportom//>
- [2] Т.А. Родкина .Информационная логистика. Учебное пособие.-М 2001г.- 288с.
- [3] В. И. Маргунова. Управление цепями поставок. М.:Высшая школа, 2018г.
- [4] Ильдар Мухаметдинов. Транспортная логистика. М.:КноРус, 2016 г.
- [5] Э. И. Муртазина. Logistics and Supply Chain Management (Логистика и управление цепями поставок). М.:БИБКОМ, 2013г.

УДК 339.5

Узакбаев М.А

Логистика және көлік академиясы, Алматы қаласы, Қазақстан

Muhamedali_96kz@mail.ru

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ «БІРІҢҒАЙ ИНТЕРВАЛДЫ» МЕХАНИЗМНІҢ ДАМУЫ

Андатпа. Мақалада мемлекеттерде "біріңғай интервал" тетігін дамытудың өзекті мәселелері қаралды – еуразиялық интеграцияның қазіргі кезеңіндегі Еуразиялық экономикалық одақ мүшелерін қолдау талқыланды. Талдау барысында "анықтамалық модель" сипатталған "біріңғай интервал" ұлттық тетігі озық технологиялық құрылымға сәйкес келетін "біріңғай интервал" трансшекаралық зияткерлік механизмінің тұжырымдамалық сипаттамасы ретінде, ұйымдастырушылық-құқықтық, технологиялық және ақпараттық-техникалық шешімдерді қамтитын заңнама шығарылды.

Түйін сөздер: Еуразиялық экономикалық одақ; Еуразиялық экономикалық комиссия; Дүниежүзілік кеден ұйымы; кедендік әкімшілендіру; кедендік құқық; кедендік әкімшілендіру құралдары; "біріңғай интервал" тетігі; "біріңғай интервал" ұлттық тетігінің эталондық моделі

Аннотация. В статье рассмотрены актуальные вопросы развития механизма "единого окна", которое в государствах – обсуждена поддержка членов Евразийского экономического союза на современном этапе евразийской интеграции. В ходе анализа выпущено законодательство, содержащее организационно-правовые, технологические и информационно-технические решения. Как концептуальную характеристику

трансграничного интеллектуального механизма "единого окна", в котором национальный механизм "единого интервала" развит и описана справочная модель в государстве, соответствует передовой технологической структуре страны.

Ключевые слова: евразийский экономический союз; Евразийская экономическая комиссия; Всемирная таможенная организация; таможенное администрирование; таможенное право; инструменты таможенного администрирования; механизм "единого интервала"; эталонная модель национального механизма "единого интервала"

Abstract. The article discussed topical issues of developing the "single interval" mechanism in the states – support for members of the Eurasian Economic Union at the current stage of Eurasian integration. In the course of the analysis, the national mechanism "single interval" with the description of the "reference model" as a conceptual description of the cross-border intellectual mechanism "single interval", which corresponds to the advanced technological structure, legislation containing organizational-legal, technological and Information-Technical Solutions was developed.

Keywords: Eurasian Economic Union; Eurasian Economic Commission; World Customs Organization; customs administration; customs law; instruments of Customs Administration; single interval mechanism; reference model of the national single interval mechanism

Кіріспе. Қазақстан Республикасының тетікті енгізу жөніндегі алғашқы қадамдары "экспорттық-импорттық операциялар бойынша" бірыңғай интервал " 2011 жылы қабылданды. 2011 жылы 3 шілдедегі №771 "Экспорт-импорт операциялары бойынша бірыңғай интервал " жобасы және оны іске асырудың жоспары 2011-2013 жылға арналған [1, 2]. Өткен кезеңде анықтау бойынша іс-шаралар жүргізілді, әзірлеу, келісу және бекіту жөніндегі уәкілетті ұйымның 23-бабының 2013 ж. Қаңтар айында шығарылған №42 техникалық-экономикалық негіздемеге сай. Алайда кейіннен техникалық іске асыру жөніндегі жұмыстар қаржылық және әкімшілік себептерге байланысты тоқтатылды. Қазақстан Республикасы Президенті бағдарламасының қабылдануына байланысты "100 нақты қадам – Ұлт жоспары" 2015 жылғы 20 мамырдағы Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің 2016 жылғы 30 сәуірдегі өкіміне байланысты № 32 "кедендік әкімшілендіруді оңайлату жөніндегі іс-шаралар жоспарын бекіту туралы", сондай-ақ Еуразиялық экономикалық одақтың жоғары экономикалық кеңесі деңгейінде 2016-2017 жылдары іске асыру мерзімімен экспорттық-импорттық операциялар бойынша "бірыңғай терезе" қағидасын енгізу жөніндегі іс-шаралар жаңартылды. Осыған байланысты Қазақстан Республикасындағы "бірыңғай интервал" ұлттық тетігінің ағымдағы даму жағдайын талдау және бағалау ерекше өзектілік береді. "Бірыңғай интервал" ұлттық механизмінің ағымдағы даму жағдайын зерттеудің әдіснамалық негізі ретінде Еуразиялық экономикалық комиссия алқасының 2015 жылғы 28 қыркүйектегі № 123 шешімімен бекітілген әдістеме қолданылды [3]. Жоғарыда көрсетілген әдістемеге сәйкес талдауды Қазақстан Республикасының сарапшылары реттеудің негізгі салалары бойынша жүзеге асырды, атап айтқанда: кеден ("Электрондық кеден"блогы); қаржылық және салықтық ("төлем, төлемдер және электронды коммерция"); реттеуші ("рұқсат беру құжаттары"блогы); Қазақстан Республикасында Көлік жағдайы туралы қорытынды, "бірыңғай интервал"тетігін дамыту ("көлік және логистика"блогы); Ақпарат ("ақпараттық технологиялар" блогы) [4].

Талдау объектілері:

а) Қазақстан Республикасының сыртқы экономикалық қызметті жетілдіру жөніндегі мемлекеттік бағдарламалар, "бірыңғай интервал" тетігін енгізу және дамыту мәселелерін реттейтін актілер;

б) " Бірыңғай экономикалық кеңістік "интервалды тетікті іске асырудың жолдары";

в) актілерді қоса алғанда, басым операциялар шеңберіндегі бизнес-процестер, оларды орнату;

г) "бірыңғай интервал" ұлттық тетігінің, электрондық үкімет жүйесінің, ведомствоаралық ақпараттық мемлекеттік органдар мен СЭҚ қатысушыларының электрондық құжат айналымының өзара іс-қимылдары [7].

Қазақстан Республикасындағы "бірыңғай интервал" тетігі дамуының ағымдағы жай-күйін талдау нәтижелері, қорытынды есеп түрінде ресімделіп, қорытынды дайындау үшін Еуразиялық экономикалық комиссияға (бұдан әрі – Комиссия) жіберілді [3]. Осы қорытындыны Комиссия сарапшылары дайындады және ол мыналарды қамтиды: жай-күйін бағалауды дамыту Қазақстан Республикасындағы ұлттық сыртқы экономикалық қызметті реттеу жүйесіндегі "бірыңғай интервал" тетігін жетілдіру, сондай-ақ оны жетілдіру жөніндегі ұсынымдар әзірлеу болып табылады [5].

Бағалау жүргізу кезінде табысты халықаралық бағалауды ескеретін 1-қосымшада келтірілген бағалау әдіснамасы пайдаланылды "бірыңғай интервал" тетігін дамыту және оңайлату саласындағы тәжірибе сауда-сақтыққа, халықаралық стандарттар мен ұсыныстарға алып келеді.

Осы қорытындыда "бірыңғай интервал" ұлттық тетігінің даму жай-күйінің жалпы сипаттамасында бағалау қамтылады, онымен қоса ұйымдастыру-құқығының технологиялық және ақпараттық-техникалық негіздерін тараптау, ұлттық жобаның мүмкіндіктері мен қауіптерін іске асыру. Жүргізілген бағалау негізінде осы қорытындының бастапқы бөлімінде Қазақстан Республикасында "бірыңғай интервал" ұлттық тетігін жетілдіру бойынша ұсынымдар жасалды [6].

"Бірыңғай интервал" механизмі ЕАЭО – ға мүше мемлекеттерде: қалыптастыру ұғымының анықтамалық модельге аппараты.

Соңғы үш жылда Еуразиялық экономикалық одаққа (бұдан әрі-ЕАЭО) мүше мемлекеттердің ғылыми – сарапшылық қоғамдастығы, Одақ белсенді түрде байқалды, сондай-ақ қатысты Еуразиялық экономикалық комиссияның (бұдан әрі – ЕЭК, комиссиясы) мүшелеріне мемлекеттерде "бірыңғай интервал" тетігін құру жөніндегі іс – шаралары жүргізілді. Бүгінгі таңда ғылыми ортада және ақпараттық кеңістікте осы тақырыпқа арналған ғалымдар мен практиктердің көптеген жарияланымдары, баяндамалары, презентациялары ұсынылған. Өкінішке орай, өз жұмыстарында "бірыңғай интервал" механизмін құрудың кейбір мәселелерін қарастыратын барлық авторларды тізімдеу мүмкін емес [8].

Тақырыптың өзектілігін растау ретінде конференция материалдарына жүгінуді ұсынамыз. Алайда, "бірыңғай интервал" механизмі ғылыми әдебиеттерде, сыртқы сауда қатынастарын әкімшілік-құқықтық реттеуде, кешенді ғылыми зерттеулерде көзқарасы қарастырылмайды. Осыған байланысты анықтау міндеті "бірыңғай интервал" механизмінің сәтті жұмыс істеуіне кедергі келтіретін проблемалар мен "ТАР" орындар трансшекаралық қағазсыз саудаға көшу өзекті болып табылады. Айта кету керек, "бірыңғай интервал" механизмін дамытудың негізгі бағыттары 2014 жылы 29 мамырда жоғары Еуразиялық экономикалық кеңестің отырысында мемлекет басшылары мақұлдаған, сыртқы экономикалық қызметті (СЭҚ) реттеу жүйесінде (бұдан әрі-негізгі\бағыт) болып табылады [4]. Сыртқы экономикалық қызметті трансформациялау үшін іргетасқа айналды және реттеушілік ортаны жетілдіруге, қағаз ортадан көшуді қамтамасыз етуге ықпал етті. Электрондық құжат айналымын оңайлатуға осы тетікті қолдану және неғұрлым тартымды сауда рәсімдерін құру арқылы СЭҚ жүргізу үшін жағдайлар пайда болды. ЕАЭО – ға мүше мемлекеттер үшін негізгі бағыттарды іске асыру нәтижелері бойынша тетікті дамыту векторы айқындалды, 2020 жылға дейін "бірыңғай интервал" шешімімен жоғары Еуразиялық экономикалық кеңестің 08.05.2015 жылы № 19 "тетікті дамытудың негізгі бағыттарын іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспары туралы" "сыртқы экономикалық қызметті реттеу жүйесінде" интервалды стратегиялық бағытта бекітілді, іс – шаралар жоспары бұдан әрі өрлей бастады.

СЭҚ жүргізудің қазіргі жағдайында "біріңғай интервал" кешенді құқықтық құбылыс, ақпараттық жүйе, сыртқы экономикалық қызметті басқарудың тұжырымдамалық моделі ретінде қарастырылуы мүмкін. Қазіргі уақытта "біріңғай интервал" ұлттық тетігінің эталондық моделінің сыртқы экономикалық қызметті жүргізу мен реттеудің экожүйесі ретіндегі тұжырымдамалық сипаттама қалыптастырылды, осыған орай "біріңғай интервал" эталондық моделінің функцияларын және оның шаруашылық жүргізуші субъектілері мен мемлекеттік сектор үшін мүмкіндіктерін сипаттау қажет. Сонымен қатар, болашақта комиссия функциясының сипаттамасын ұсынады, анықтамалық модель және оның сәулеті ерекше орын алады. "Біріңғай интервал" тетігін құру кедендік әкімшілендірудің және оңайлатудың заманауи құралдарын зерделеуден ғана басталады, сауда рәсімдері (нұсқаулықтар, компендиумдар, ұсыныстар, шешімдер және т.б.), сондай-ақ озық құқық қолдану практикасын реттеу болып табылады.

Мұнда халықаралық тәжірибеде қолданылатын дұрыс түсінудің маңызды ұғымдары көп. Мәселен, "біріңғай интервал" жобасын іске асыру шеңберінде "мәліметтерді талдау", "бизнес-процестерді үйлестіру" сияқты ұғымдар пайдаланылады және мәліметтерді біріздендіру", "мемлекетке көрсетілетін қызмет", "мемлекеттік органдардың функциялары", "біріңғай интервал", "рұқсат беру құжаттары", "электрондық өзара іс-қимыл субъектілері", "трансшекаралық сенім кеңістігі", "электрондық өзара әрекеттесу формасы", "біріңғай интервал" ұлттық механизмінің элементтері болып табылады.

2016 жылы іске асыру кезінде терминологиялық аппаратты біркелкі түсінуді қалыптастыру мақсатында комиссия одақ елдеріне пайдаланылатын терминдердің глоссарийін басшылыққа алуды ұсынды. Жоғары Еуразиялық экономикалық кеңестің шешімімен бекітілген негізгі бағыттарды іске асыру барысында, бұл жұмысты жалғастыру қажет қосымша серпін және оның ішінде академиялық ортаға көңіл бөлу. Комиссия сарапшылары "Біріңғай экономикалық кеңістік" тетігін дамытудың негізгі бағыттарын іске асыру процесінде пайдаланылатын терминдердің глоссарийін (бұдан әрі – глоссарий, сөздік) құрды «біріңғай интервал» жүйесінде ВЭД реттеу [4].

Мысалы, глоссарийдегі "біріңғай интервал" механизмінің элементтері "термині" құрама мүше мемлекеттердің сыртқы экономикалық қызметіне қатысушылар мен мемлекеттік органдар арасындағы өзара іс-қимыл тетігінің бөліктері жиынтығына ұлттық механизмді құруды "біріңғай интервал" болып табылады. Өз кезегінде, сөздікті әзірлеушілердің пікірінше, ұғыммен синоним болып табылатын "бір терезе механизмі" терминімен "біріңғай интервал" деп "мемлекеттік органдар арасындағы өзара іс-қимыл тетігін" түсіну керек, сыртқы экономикалық қызметті реттейтін және оған қатысушылардың сыртқы экономикалық СЭҚ құжаттарды стандартталған түрде біріңғай өткізу пункті арқылы бір рет ұсыну мүдделі мемлекеттік органдардың және өзге де ұйымдардың кейіннен пайдалануы үшін арна олардың құзыретіне сәйкес ұйымдар сыртқы экономикалық қызметті жүзеге асыруға бақылау жүргізу кезінде.

Осыған байланысты сұрақ қалай туындайды "өзара іс-қимыл тетігінің құрамдас бөліктері", "мемлекеттік органдар арасындағы өзара іс-қимыл тетігі" терминдерінің мағынасын түсіну және СЭҚ қатысушылары", "ұлттық механизм "бір терезе", "стандартталған құжат түрі", "біріңғай өткізу арнасы", "бақылау сыртқы экономикалық қызметті жүзеге асыруға жауапты болады". Кем емес маңызды болып табылады және оның, бұл сөздіктің авторларын "бір терезе "механизмі" мен "бір терезе" ұғымдарының арасында оларды синонимдер деп атауға мәжбүр етті. Сонымен, тағы бір маңызды сұрақ: қаншалықты қарастырылып отырған кедендік әкімшілендіру саласындағы қалыптастырылатын тұжырымдамалық аппарат және сауда рәсімдерін оңайлату отандық құқық теориясымен, ғылыми-практикалық ізденістермен, халықаралық стандарттармен, сондай-ақ озық құқық қолдану практикасымен бе?

Бұл мәселелер ғылыми-сарапшылық қоғамдастықтың, академиялық топтардың неғұрлым тығыз ынтымақтастығының қажеттілігі туралы тезисті растайды және ЕЭК мамандарын тұжырымдамалық аппаратты қалыптастыру, ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу, тұжырымдамалық модельдерді құру саласында СЭҚ басқармасы, ғылыми форумдарды ұйымдастыру, механизмнің дамуымен байланысты конференциялар ЕАЭО – ға мүше мемлекеттердегі "бір терезе". Дегенмен, дамыған Глоссарий-бұл тек тамшы теңізде мемлекеттердегі "бір терезе" интеллектуалды механизмін дамыту жолында – Одақ мүшелері. Бұл "бір терезе" механизмін құрудың дайындық кезеңдерінің бірі ғана ЕАЭО – ға мүше мемлекеттерде. Сонымен қатар іс-шаралар жоспарына сәйкес реттеу жүйесінде "бір терезе" тетігін дамытудың негізгі бағыттарын іске асыру бойынша СЭҚ [8] 2016 жылдан 2020 жылға дейін глоссарийді қалыптастырумен қатар өзге де шаралар кешені көзделген.

Атап айтқанда, талдау жүргізу жоспарланған ұлттық тетіктердің даму жай-күйі әзірлеу; әзірленген әдістемеге сәйкес" бірыңғай терезе "ұлттық тетіктерінің даму жай-күйін бағалау нәтижелерін жинау және қорыту;" бірыңғай терезе " ұлттық тетіктерінің даму әрбір мүше мемлекеттің сыртқы экономикалық қызметке байланысты мемлекеттік рәсімдер мен бизнес-процестерді оңтайландыру жөніндегі, сондай-ақ ұлттық тетіктерді дамыту бойынша "бірыңғай терезе "ұлттық тетігінің эталондық моделінің функциялары мен архитектурасының егжей-тегжейлі сипаттамасын әзірлеу және бекіту мемлекеттік рәсімдер мен көрсетілетін қызметтер тізбесін бекіту туралы, ескере отырып, осындай анықтамалық модельмен қамтылған ұлттық сегментті әзірлеу, енгізу; және "бір терезе" ұлттық тетіктерін оңтайландыру және т.б.

Осы кезеңдердің әрқайсысы талап етеді, авторлардың пікірінше, ғылыми сүйемелдеу. 2017 жылы Кедендік бақылау мамандары комиссия блогы ЕАЭО-дағы "бір терезе" тетігін жетілдіру бағыттарын зерделеу процесінде ғылыми-зерттеу жұмысын жүргізді. Бұл қызметтің нәтижелері одақтың құқықтық актісінің жобасына ойдағыдай трансформацияланды, ол таяу уақытта жоғары деңгейде қабылданатын болады. Одақ деңгейінде және оның аумағында күшіне енеді.

Сыртқы экономикалық қызметті реттеу жүйесіндегі "бір терезе" тетігін дамыту жөніндегі жоба (жоба) бес жылдық кезеңге (2015-2020) есептелген және бірнеше кезеңнен тұрады кезеңдердің Дайындық кезеңінде (2015-2016) мүше мемлекеттерде "бірыңғай терезе" тетіктерінің дамуының ағымдағы жай-күйін бағалау үшін әдіснамалық және құқықтық негіз қалыптастырылды Басқару тетігінің ұйымдық құрылымы анықталды. Негізгі мақсаты Одаққа мүше мемлекеттерде "бірыңғай терезе" тетігінің даму жағдайына бағалау жүргізілді жинақталған "бір терезе" ұлттық механизмдерін құру тәжірибесімен танысу болды Одаққа мүше мемлекеттердің әрқайсысы және олардың ұлттық тетіктерді дамытудың жалпы үрдістері. Жүргізілген зерттеу қорытындысы бойынша ЕАЭО-ға мүше әрбір мемлекетке қатысты қорытынды дайындалды. 2017 жылы Комиссия сарапшылары жұмысқа кірісті жобаның екінші кезеңіне. Бұл кезеңнің негізгі іс-шарасы "бірыңғай" ұлттық тетіктің эталондық моделін бекіту болып табылады терезе". Біздің ойымызша, анықтамалық модель бағдар, белгілі бір вектор, "бір терезе" механизмін әрекет ете алатын, шеше алатын интеллектуалды механизм ретінде тұжырымдамалық сипаттау автоматты түрде деректерді өңдеуге және дайын шешімдерді шығаруға белгілі бір сұрақтар. "Бір терезе" эталондық моделі-ең перспективті модельдерді көрсететін тұжырымдамалық модель ақпараттық-технологиялық платформаны және ашық экономика СЭҚ қызмет көрсету инфрақұрылымын ұйымдастыру тәсілдері ұлттық процестердің ерекшелігін және реттеу ерекшеліктерін ескеретін "бір терезе" нақты ұлттық тетіктерін әзірлеу кезінде тірек бола алады. Біздің ойымызша, бұл модель трансформациясын қамтамасыз етуі тиіс. "бірыңғай терезе" тетігінің элементтерін қамтитын жүйелер мен платформаларды сыртқы экономикалық қызметті жүргізу мен реттеудің экожүйесіне енгізу. Бұл елдер үшін нұсқаулық болады Одақты одан әрі дамыту барысында "бірыңғай терезелер", бұл ұлттық

жобаларға ұлттаралық қатынастарда өзара іс-қимыл жасауға мүмкіндік береді деңгейде. Одақтың кедендік әкімшілендіру саласындағы құқықтық актілеріндегі эталондық модель туралы алғаш рет Жоғары Еуразиялық экономикалық кеңестің 2015 жылғы 8 мамырдағы № 19 шешімінде айтылған.

Бұл шешімде анықтамалық модель қарастырылады сыртқы экономикалық қызметке байланысты мемлекеттік рәсімдерді оңтайландыру мақсатында халықаралық сауда рәсімдерін оңайлату құралы " ретінде электрондық операцияларды жүзеге асыруға арналған шарттар және электрондық коммерция (сауда – ЕСК. авторлардың)". Бұл " модель "бірыңғай терезе" ұлттық тетіктерін дамытудың сапалы жаңа деңгейіне көшуді қамтамасыз етуге, транзакциялық шығындарды төмендету үшін сыртқы экономикалық қызметті жүзеге асыратын және осы салада қызмет көрсететін тұлғалар, мүше мемлекеттердің мемлекеттік органдарының жұмысындағы әкімшілік шығындарды қысқарту, сыртқы экономикалық қызметті реттейтін ".

Жоғары Еуразиялық экономикалық кеңестің жоғарыда көрсетілген шешіміне сәйкес 2015 жылғы 8 мамырдағы № 19 "эталондық модель инновациялық трансшекаралық зияткерлік механизм болып табылады, ол мүдделі тұлғаларға төмендегі қызметтер кешенін алуға мүмкіндік береді: экспорттық, импорттық және транзиттік мүше мемлекеттердің мемлекеттік органдарымен және (немесе) уәкілетті ұйымдарымен өзара іс-қимыл жасау барысындағы операциялар" [4]. Бұл жағдайда мұндай "модель халықаралық стандарттардың ережелерін ескереді Дүниежүзілік кеден ұйымы мен Біріккен Ұлттар ұйымының ұсынымдарын пайдалана отырып, "бір терезе" тетігінің заманауи модельдерін құру тәжірибесін біріктіреді ұйымдастыру-құқықтық, техникалық және технологиялық шешімдер "

Комиссия сарапшылары мен Одақ елдері жобалайтын эталондық модельдің бірқатар сипаты бар атап айтқанда: құжаттарды және (немесе) мәліметтерді бір рет ұсыну; қызметтердің кең спектрі; зияткерлік тетік; икемділік және көрсетілетін қызметтердің ашықтығы; ұлттық тетікті пайдаланушылардың ақпараттық өзара іс-қимылының әртүрлі деңгейлерін қамтамасыз ету "бір терезе"; сенімнің жоғары деңгейі. Анықтамалық модель сипаттамаларының толық сипаттамасы "ұлттық тетіктің эталондық моделінің жалпы сипаттамасы"V бөлімінің 1-6-тармақтарында баяндалған іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспарында "бір терезе"тетігін дамыту бағыттары сыртқы экономикалық қызметті реттеу жүйесінде. Бұл ретте эталондық модельдің қамту аясы мынадай элементтерден (облыстардан) тұрады: мемлекеттік реттеу салалары, қызмет түрлері, субъектілер (сурет).

Біз қарастыратын инновациялық тетіктің бірінші элементі кедендік, валюталық, салықтық, кедендік-тарифтік салаларды қамтиды, тарифтік емес, техникалық реттеу, санитариялық, ветеринариялық-санитариялық, карантиндік фитосанитариялық шаралар, қаржылық қызметтерді реттеу (банктік, сақтандыру), Көлік және тасымалдау, құқық қорғау және зияткерлік меншік құқығы. Қамту саласының екінші элементі сыртқы сауда сияқты қызмет түрлерінен тұрады; көліктік және логистикалық қызмет көрсету жөніндегі қызмет (банктік, сақтандыру); кеден ісі саласындағы қызмет. Соңында, үшінші элемент мемлекеттік сияқты субъектілерді ескереді ЕАЭО-ға мүше елдердің органдары (кеден ісі, Салық салу, кедендік-тарифтік және тарифтік емес реттеу саласында; мүше мемлекеттердің: сыртқы экономикалық қызметке байланысты рұқсат құжаттарын беруді жүзеге асыратын органдары бақылау, санитарлық, ветеринарлық-санитарлық, карантиндік фитосанитариялық бақылау (қадағалау), техникалық регламенттер талаптарының сақталуын бақылау (қадағалау), экспорттық, радиациялық, валюталық және мемлекеттік бақылаудың басқа да түрлері), рұқсат беру құжаттарын беруге уәкілетті ұйымдар (оның ішінде сауда-өнеркәсіп палаталары, сертификаттау жөніндегі органдар және Одақтың техникалық регламенттерінің талаптарына сәйкестікті бағалау (растау) саласындағы жұмысты жүзеге асыратын сынақ зертханалары (орталықтары), сондай-ақ мүдделі тұлғалар кіреді.

Мүдделі тұлғаларға "занды тұлғалар, дара кәсіпкерлер" жатады, сыртқы экономикалық қызметті жүзеге асыратын тұлғалар; Кеден ісі саласындағы қызметті жүзеге асыратын тұлғалар (кеден өкілдері, кедендік тасымалдаушылар, уақытша сақтау қоймаларының иелері, кеден қоймаларының иелері, еркін қоймалардың иелері, бажсыз сауда дүкендерінің иелері); экономикалық операторлар; көліктік-экспедиторлық, логистикалық компаниялар, тасымалдаушылар, экспресс-тасымалдаушылар; әуе кемелерінің порттар, автомобиль және теміржол өткізу пункттері; банктер және сақтандыру ұйымдары; патенттік ұйымдар (патенттік сенім білдірілген өкілдер), пошта байланысының операторлары және өзге де ұйымдар ".

Анықтамалық модельдің функциялары мен архитектурасын егжей-тегжейлі сипаттау мәселесі өзекті болып қала береді, модель қамтитын мемлекеттік рәсімдер мен қызметтердің тізбесі. Жақын арада комиссия мен ЕАЭО мүше мемлекеттері "Бірыңғай экономикалық кеңістік" ұлттық тетігінің эталондық моделін бекітуі тиіс терезелер " мүше мемлекеттер Президенттері деңгейінде Одақ. ЕЭК Кеден блогы негізгі бағыттарды іске асыру жөніндегі іс – шаралар жоспарының XII бөлімінің 1.6-тармағына сәйкес Одаққа мүше мемлекеттермен бірлесіп шешім жобасын әзірледі ЖЕЭК "бірыңғай терезе" ұлттық тетігінің эталондық моделін сипаттау туралы (шешім жобасы). Соңғы бірнеше онжылдықта мақсаттар мен функцияларды тұжырымдамалық түсіну " біртұтас терезелер" кедендік және реттеуші қызмет шеңберінен шығып, кең ауқымды қамтиды сауда рәсімдерін жеңілдету мүмкіндіктері ұлттық және өңірлік деңгейлерде. Әлемнің көптеген елдерінің үкіметтік органдары және кәсіпкерлік қоғамдастық, келді "цифрландыру" жағдайында барлығын дерлік түсіну және басқару үшін процестерді сипаттайтын білім қажет кеңістікті қатынастар тұрғысынан орта. СЭҚ қатысушылары мен мемлекет арасындағы өзара қарым-қатынастарда басымдық ауысуда "иерархиялықтан ""көлденеңге" дейін. Тұтастай алғанда, әлемдік тәжірибені талдау ұлттық бағдарламаларды іске асыруда жетекші рөл атқаратынын көрсетеді "бір терезе" модельдерін құрудың (стратегияларының), шоғырландыруға және үйлестіруге бағытталған мүдделі қатысушылардың өзара іс-қимылы, мемлекетке беріледі. Мұндай жағдайларда әлемнің озық елдерінің көпшілігінде стратегиялар немесе кешенді бағдарламалар әзірленіп, іске асырылады тұтас алғанда қоғамның және қызметтің жекелеген салаларының, оның ішінде сыртқы экономикалық қызметтің ақпараттық дамуы. "Бірыңғай терезе" тетігін дамытудың перспективалық векторларының бірі бірыңғай терезе құру болып табылады.

Ұлттық Сауда платформасы-коммерциялық экожүйелерді біріктіретін ақпараттық экожүйе бизнес жүйелері, әртүрлі қауымдастықтардың платформалары деректер ағынын жылдамдатуға арналған (порттық және логистикалық) және реттеуші жүйелер. Пайда болған серпінді цифрлық технологиялар бір терезе ретінде "бір терезені" одан әрі дамытудың маңызды алғышарттарын жасау сандық экономиканың негізгі принциптерінен. Өздерінің ұлттық "бірыңғай терезелерін" дамыта отырып, мүше мемлекеттер әлемнің қайда екенін түсінуге тиіс бүгін қозғалады, ертең қайда барады және бүрсігүні, яғни келешекте оның қозғалысы.

Эталондық модель ілеспе проблемалық мәселелерді түсіну мен шешу жолдарын ашады "бір терезе" ұлттық механизмі. Бұл тұрғыда "бір терезе" анықтамалық моделі қолданыстағы жүйелердің трансформациясын қамтамасыз етеді оның ішінде "бірыңғай терезе" тетігінің элементтерін қамтитын платформалардың және СЭҚ реттеу. Тұтынушыларды біріктіру, кәсіпкерлік қоғамдастық пен билік нақты уақыт режимінде және "ақылды" шешімдерді енгізу арқылы, "бір терезе" анықтамалық моделі зияткерлік механизм ретінде революцияға қабілетті құқықтық, технологиялық және техникалық аспектілер сыртқы экономикалық қызмет.

Шешім жобасында қалыптасқан құқықтық жаңалықтардың шымылдығын көтере отырып, біз бірқатар ерекшеліктерге назар аударамыз. Атап айтқанда, қарастырылып

отырған жобада келесі терминдер қолданылады "бірыңғай интервал", "Заттар интернеті", "ақпараттық-коммуникациялық технологиялар" ұлттық тетігінің эталондық моделінің архитектурасы", "ақпараттық кеңістік", "бұлтты есептеулер", "деректердің үлкен көлемін өңдеу", "ашық деректер", "электрондық өзара іс-қимыл субъектілері", "орталықтандырылмаған технология (Blockchain), "тұманды есептеу", "ақылды келісімшарт", "сандық экономика", "бірыңғай интервал эко жүйесі", "электрондық нысан өзара іс-қимыл", "бірыңғай интервал" ұлттық тетігінің эталондық моделі және т. б. келтірілген оларды түсіндіру. Мысалы, "анықтамалық модель" астында "бірыңғай терезе" ұлттық тетігі "бірыңғай терезе" трансшекаралық зияткерлік тетігінің тұжырымдамалық сипаттамасын білдіреді, тиісті озық технологиялық құрылыс қамтитын ұйымдық-құқықтық, оның барлық қатысушылары қызметінің барынша тиімділігін қамтамасыз етуге бағытталған технологиялық және ақпараттық-техникалық шешімдер [9].

Салыстырмалы талдау барысында бұл терминнің жаңа анықтамасы Жоғары Еуразиялық экономикалық кеңестің 08.05.2015 № 19 шешімімен бекітілгеннен біршама ерекшеленетінін атап өту қажет. Осылайша, қазіргі кезеңде сыртқы сауда қызметін басқару саласында жаңа тұжырымдамалық аппарат қалыптасуда жақын арада кедендік, қаржылық қатынастарда көрініс табады деп болжаймыз, салық және банк заңнамаларында, ғылыми әдебиеттерде, сондай-ақ әртүрлі нұсқаулықтарда кедендік әкімшілендіруді жетілдіру және саудаға жәрдемдесу жөніндегі құралдар.

Жобаның ауқымдылығы және оның ЕАЭО шекарасындағы маңыздылығы туралы түсінікті қалыптастыру үшін авторлар осы бапта өздерінің "бір терезе" анықтамалық моделін құруға негіз болған принциптерге назар аударыңыз.

Біріншіден, еріктілік принципі. Оны негізгі қағида ретінде сақтау мыналарды қамтиды шаруашылық жүргізуші субъектілердің ерікті негізде "бірыңғай интервал" тетігін қолдануы.

Екіншіден, "бірыңғай интервал" механизмінің қабілеті өзінің функционалдық мүмкіндіктерін трансформациялауға, масштабтауға, кеңейтуге ғылыми-техникалық прогресті және жүйені пайдаланушылардың қажеттіліктерін дамытуды комиссия мамандары икемділік принципі ретінде. Ол "бірыңғай интервал" механизміне сыртқы платформалармен интеграциялануға, ашық стандарттарды қолдануға және технологиялық процестерді қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Бейтараптық, нақты технологиялық шешімдерге байланысты емес. Үшіншіден, "бірыңғай интервал" механизмінің зияткерлік ұстанымы бірдей маңызды қағида болып табылады, яғни адам факторы мен максимизацияға байланысты қателіктердің ықтималдығын азайтатын озық және прогрессивті технологияларды қолдану автоматты түрде адамдардың уақытын үнемдеу шешімдер қабылдау. Осы қағиданы сақтау "ақылды" технологияларды қолдану арқылы қамтамасыз етіледі", индустриялық интернет және Заттар интернеті, жасанды интеллект.

Төртіншіден, "бірыңғай интервал" тетігін құру кезінде тізілімдерді орталықсыздандырылған жүргізу технологиясын пайдалану арқылы ашықтық қағидатын ұстану мыналарды қамтамасыз етеді пайдаланушылардың қол жетімділігінің жоғары дәрежесі "бірыңғай терезелер" мәміленің барлық кезеңдері туралы мәліметтерге. Осы технологияны қолдану мүше мемлекетке технологияның артықшылықтарын олар кімдер пайдалана алатынына кепілдік беруге мүмкіндік береді шынында да, оларды өздері жасай алатындар емес мүмкіндік береді. Бесіншіден, өте маңызды қағида анықтамалық модельді құру-бұл деректерді бір рет ұсыну принципі. Механизмде "бір терезе" деректермен бірлесіп жұмыс істеуге баса назар аударады, онда дәстүрлі емес деректерді бір рет "итеру/итеру" оған қызығушылық танытқан пайдаланушыларға дейін "бірыңғай интервал" механизмі бөлмені басқарады (ағылш. push-итеру) деректер құбыр және қабылдау (ағыл. pull-тартып) құбыр деректер, жұмыс нәтижелерімен алмасу қажет болған жағдайда. Эталондық модельді құруда сенімнің жоғары дәрежесін қамтамасыз ету, толассыз бизнес-үдерістерді қамтамасыз ету қағидаттары аса маңызды және жіксіз интеграция жүйелерін,

үйлесімділігін, деректерді ортақ пайдалану, клиентке бағдарлану, экологиялылық және, ақырында, жұмысты әкімшілендіру және мониторингтеу болып табылады. Таяу уақытта ЕЭК кедендік блогының ғылыми-практикалық әзірлемелері зерттеліп отырған салада ғылыми және оқу әдебиеттері. Мұндай материалдардың академияда пайда болуы жаңа дүниетанымның қалыптасуына ықпал етеді түсінуге, идеяларын, қағидаттарын, технологияларды, механизмдерді, құқықтық және техникалық аспектілері тетігін бір терезе мемлекеттерде кеден Одағының. Осылайша, цифрлық трансформация дәуірінде сауданы дамыту, өнімділікті арттыру перспективалары ашылуда, жаңа сын-кәсіпкерлер туындауда. Бүгін болып жатқан ауқымды шаралар өзгерістер ЕАЭО – ға мүше мемлекеттерден талап етеді әкімшілік кедергілерді азайту, тартымды жағдайлар жасау жөніндегі пәрменді шаралар экспорттық-импорттық қызметті жүргізу үшін Одақта. Одақ органдарының табысты ілгерілеуі және тиісті нәтиже алуы үшін стратегиялық және жедел жоспарлау құжаттары қабылданды: тетікті дамытудың негізгі бағыттарын іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспары "бірыңғай интервал" сондай-ақ жыл сайын бекітілетін толық жоспарлар [10, 11]. Жобаның мақсаты – кедендік әкімшілендіруді жетілдіру шеңберінде сауда рәсімдерін оңайлату, мемлекеттік ресурстарды, сондай-ақ шығындарды оңтайландыру ЕАЭО – ға мүше мемлекеттердегі СЭҚ-қа қатысушылар.

Қорытынды

Қаралып отырған жобада комиссияның рөлі мониторинг және жұмысты үйлестіру болып табылады, "бірыңғай интервал" тетігін дамыту бойынша одаққа мүше мемлекеттерде өткізілетін ЕЭК сауда рәсімдерін оңайлату құралдарын қалыптастыру және дамыту үшін келіссөздер алаңын құрды және кедендік әкімшілендіруді жетілдіру. Бірыңғай "тетігін дамыту жөніндегі жоба терезелер" күрделі, әр түрлі элементтерден тұрады: ЕЭК өкілдері мен ЕАЭО-ға мүше мемлекеттердің сарапшылары әзірлеуге жататын ұйымдастырушылық – құқықтық, технологиялық, техникалық. Бұл бағыттағы жұмыс ғылыми сүйемелдеуді және академиялық шеңберлер. ЕЭК кедендік блогы экожүйе ретінде" бірыңғай интервал " ұлттық тетігінің эталондық моделінің тұжырымдамалық сипаттамасын қалыптастырды СЭҚ жүргізу және реттеу. Сондай-ақ, "бірыңғай" анықтамалық модель функциясының сипаттамасы дайындалды терезелер", оның шаруашылық жүргізуші субъектілер мен мемлекеттік сектор үшін функционалдық мүмкіндіктері. Анықтамалық модельдің функционалдығын бекіту Арменияда, Беларусьте, Қазақстанда жоғары деңгейде, Біздің ойымызша, Қырғызстан мен Ресей мүше мемлекеттерде "бірыңғай интервал" тетігін құру бөлігінде әкімшілік рәсімдерді одан әрі дамыту мен оңтайландыруды алдын ала айқындайды Еуразиялық экономикалық одақ.

ӘДЕБИЕТТЕР

[1] КО мен БЭК – ке мүше мемлекеттерде "бірыңғай интервалды" дамытудың ұйымдастырушылық және құқықтық негіздері: үшінші бірлескен конференцияның материалдары сауда рәсімдерін жеңілдету және "бірыңғай интервал". Алматы қ., 24-25 сәуір 2014 ж. URL: <https://kazakhexport.kz/file/save/1662>

[2] Электронды декларациялау-электронды кеденнің негізі, бүгіннен болашаққа көзқарас: халықаралық конференция материалдары. Мәскеу, 28-29 қараша 2016 ж. URL: https://docs.eaeunion.org/docs/kk-kz/01112586/clcd_29092015_124_doc.doc

[3] Жоғары Еуразиялық экономикалық кеңестің 29.05.2014 № 68 "сыртқы экономикалық қызметті реттеу жүйесінде "бірыңғай интервал" тетігін дамытудың негізгі бағыттары туралы" шешімі // ЕАЭО құқықтық порталы. URL: <https://legalacts.egov.kz/application/downloadconceptfile?id=5137335> (жүгінген күні: 02.06.2017 ж.)

[4] Бірыңғай интервал"ұлттық тетігінің эталондық моделін сипаттау туралы "Жоғары Еуразиялық экономикалық кеңес шешімінің жобасы // ЕЭК жұмыс жобасы https://docs.eaeunion.org/docs/kk-kz/01216419/clco_06062016_att.docx . Жоғары Еуразиялық

экономикалық кеңестің 2015 жылғы 8 мамырдағы № 19 "сыртқы экономикалық қызметті реттеу жүйесінде "бірыңғай интервал" тетігін дамытудың негізгі бағыттарын іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспары туралы" шешімі // ЕАЭО құқықтық порталы.

[5] Жоғары Еуразиялық экономикалық кеңестің 29.05.2014 № 68 шешімімен бекітілген сыртқы экономикалық қызметті реттеу жүйесінде "бірыңғай интервал" тетігін дамытудың негізгі бағыттарын іске асыру кезінде пайдаланылатын терминдер глоссарийі. Еуразиялық экономикалық комиссия Алқасының 30.08.2016 жылғы № 14 "сыртқы экономикалық қызметті реттеу жүйесінде "бірыңғай интервал" тетігін дамытудың негізгі бағыттарын іске асыру кезінде пайдаланылатын терминдердің глоссарийі туралы" ұсынысымен бекітілген // ЕАЭО құқықтық порталы. URL: <http://www.eurasiancommission.org/kk/nae/news/Pages/08-07-2016.aspx> (жүгінген күні: 02.06.2017).

[6] Еуразиялық экономикалық комиссия Алқасының 2016 жылғы 30 тамыздағы № 14 ұсынымы. "Сыртқы экономикалық қызметті реттеу жүйесінде" бірыңғай интервал" тетігін дамытудың негізгі бағыттарын іске асыру кезінде пайдаланылатын терминдердің глоссарийі туралы " / / ЕАЭО құқықтық порталы. URL: https://docs.eaeunion.org/docs/kk-kz/01110560/scd_12052015_19_doc.docx 31082016 (жүгінген күні: 02.06.2017).

[7] Сыртқы экономикалық қызметті реттеу жүйесінде "бірыңғай интервал" тетігін дамытудың негізгі бағыттарын іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспарын іске асырудың желілік кестесі. Сыртқы экономикалық қызметті реттеу жүйесінде "бірыңғай интервал" тетігін дамытудың негізгі бағыттарын іске асыру жөніндегі жоспарға № 2 қосымша Жоғары Еуразиялық экономикалық кеңестің 08.05.2015 № 19 "сыртқы экономикалық қызметті реттеу жүйесінде "бірыңғай интервал" тетігін дамытудың негізгі бағыттарын іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспары туралы" шешімі. ЕАЭО құқықтық порталы.

[8] "Бірыңғай терезе" ұлттық тетігінің эталондық моделін сипаттау / / "Бірыңғай интервал" ұлттық тетігінің эталондық моделін сипаттау туралы" Жоғары Еуразиялық экономикалық кеңес шешімінің жобасына қосымша. Разд. II "анықтамалар". Б.27 / / ЕЭК жұмыс жобасы. URL: https://docs.eaeunion.org/docs/kk-kz/01112586/clcd_29092015_124_doc.doc .

[9] Еуразиялық экономикалық комиссия Кеңесінің 04.02.2015 № 4 "сыртқы экономикалық қызметті реттеу жүйесінде "бірыңғай интервал" тетігін дамытудың негізгі бағыттарын іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспарын орындау жөніндегі 2015 жылға арналған нақтыланған жоспар туралы" шешімі // ЕАЭО құқықтық порталы.

[10] Еуразиялық экономикалық комиссия Кеңесінің 11.07.2016 № 65 "сыртқы экономикалық қызметті реттеу жүйесінде "бірыңғай интервал" тетігін дамытудың негізгі бағыттарын іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспарын орындау жөніндегі 2016 жылға арналған нақтыланған жоспар туралы" шешімі // ЕАЭО құқықтық порталы. URL: https://docs.eaeunion.org/docs/kk-kz/01123687/icd_06052019_doc.docx

ӘОК 656.2

Н. Ибрагимов, Ж. Жанбирова

Логистика және көлік академиясы, Алматы, Қазақстан

ӨНІРЛІК АСТЫҚ НАРЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ЛОГИСТИКАЛЫҚ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Андатпа. Еліміздің астық өнеркәсібінде тауар өндірушілер мен қайта өңдеу, сауда және өткізу ерекшеленетін ұйымдық-экономикалық қатынастардың жаңа жүйесі